

Tomasz Kiszło

Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

**BEZPIECZEŃSTWO WŁASNE POLICJANTÓW
ODDZIAŁU PREWENCJI POLICJI
W BIAŁYMSTOKU
W TRAKCIE INTERWENCJI**

Streszczenie

Zachowanie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa jest ważne dla każdego człowieka. Ludzie wykonujący zawodowo czynności o podwyższonym ryzyku mają szczególne podejście do tego tematu. Doświadczenia piętnastoletniej służby w Oddziale Prewencji Policji w Białymstoku były powodem podjęcia tematu bezpieczeństwa policjantów w trakcie interwencji. Badanie literatury przedmiotu i przepisów prawa obrazuje koncepcyjnie zagadnienie, natomiast analiza wyników ankiety przeprowadzonej wśród funkcjonariuszy przedstawia spersonifikowane odczucia policjantów na temat bezpieczeństwa w trakcie interwencji.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, bezpieczeństwo własne, Policja, interwencja.

**PERSONAL SAFETY OFFICERS
PREVENTION DEPARTMENT OF THE POLICE IN BIALYSTOK
DURING THE INTERVENTION**

Abstract

Maintain an appropriate level of security is important for every human. People performing professionally at higher risk activities have a special approach to this topic. Fifteen-year service in the Department of Preventive Police in Białystok encouraged me to tilt on the topic of security officers during the intervention. The study literature and law conceptually illustrates the issue, while the analysis of a survey of

officers presents personified feelings about the safety of police officers during the intervention.

Keywords: security, personal safety, Police, intervention.

Ważnym elementem przeprowadzania interwencji jest bezpieczeństwo własne funkcjonariuszy. Utrzymujący się stan zagrożenia przestępczością, bezwzględność sprawców i stosowane przez nich środki, jak na przykład broń palna, a przy tym rosnąca liczba osób gotowych – z różnych przyczyn i w różny sposób – zaatakować wykonujących swoje czynności policjantów nakazują postępować bezpiecznie, czyli zapewnić bezpieczeństwo sobie i innym¹. W znaczeniu ogólnym za bezpieczeństwo interwencji uważa się całokształt okoliczności wpływających na to, że podjęte czynności zostaną zrealizowane bez narażania w jakikolwiek sposób zarówno interweniującego policjanta, jak też osób postronnych. Tak rozumiane bezpieczeństwo w odniesieniu do interweniującego policjanta nazywa się bezpieczeństwem własnym. Bezpieczeństwo własne można podzielić na bezpieczeństwo prawne i fizyczne.

Bezpieczeństwo prawne

Bezpieczeństwo prawne jest to stan opisany w aktach prawnych i przepisach służbowych czytelnie i jednoznacznie ujmujących uprawnienia i obowiązki policjantów². Bezpieczeństwo prawne to także pewność, że podjęte działanie jest zgodne z prawem i że jest chronione prawem. Taką gwarancję dają prawne regulacje w postaci ustawowych uprawnień oraz zabezpieczeń policjanta przed ewentualną napaścią osoby, wobec której jest podejmowana interwencja lub działaniem albo wpływem osób

¹ K. Łagoda, R. Częścik, *Vademecum interwencji policyjnych*, Szczytno 2010, s. 29.

² A. Pawłowski, J. Pośpiech, *Podstawy interwencji policyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zasad podejmowania czynności wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz nosicieli wirusa HIV*, Legionowo 2013, s. 10.

trzecich na postępowanie policjanta³. Określenie „bezpieczeństwo prawne” jest również używane w stosunku do zespołu przepisów takich jak: ustawy, rozporządzenia, zarządzenia, rozkazy, instrukcje lub wytyczne, które gwarantują policjantom ochronę prawną i stanowią podstawę prawną ich działania, np. w zakresie użycia środków przymusu bezpośredniego, legitymowania, zatrzymania, przeszukania, doprowadzenia itp.⁴. Podstawowym aktem prawnym dającym ochronę prawną policjantowi jest *ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny*⁵, natomiast aktami nadającymi szczególne uprawnienia są: *ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku*⁶, *ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*⁷, a także *ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym*⁸. Szczególny charakter tych uprawnień polega na możliwości ingerowania w prywatne sfery życia człowieka i jego funkcjonowania w społeczeństwie. Precyzyjne określenie uprawnień policjanta przepisem w randze ustawy stwarza właściwą podstawę do przeświadczenia, iż czynności są prawnie bezpieczne.

Rozdział XXIX *Kodeksu karnego* odnosi się do przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego, a więc przepisów ochraniających te podmioty, w tym również Policję⁹. Rodzajowym przedmiotem ochrony przepisów tego rozdziału jest niezakłócona działalność instytucji publicznych pozwalająca na wykonywanie powierzonych im zadań, natomiast indywidualnym przedmiotem ochrony jest nietykalność i godność funkcjonariusza publicznego (bliższy przedmiot ochrony) oraz prawidłowe wykonanie jego zadań służbowych (dalszy przedmiot ochrony). Wynika to wprost ze sformułowania przepi-

³ J. Wróbel, *Bezpieczeństwo policjantów podczas wykonywania czynności legitymowania*, Katowice 2008, s. 13.

⁴ A. Pawłowski, J. Pośpiech, op. cit., s. 10.

⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 1997 Nr 88, poz. 553 ze zm.).

⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz.U. 1990 Nr 30, poz. 179 ze zm.).

⁷ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. 2013 poz. 628).

⁸ Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 1997 nr 98 poz. 602).

⁹ J. Wróbel, op.cit., s. 13.

sów art. 222, 223, 226 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny – dalej k.k., przewidujących odpowiedzialność za naruszenie nietykalności funkcjonariusza, czynną napaść oraz znieważenie jego osoby, co tylko pośrednio godzi w reprezentowaną instytucję i wykonywaną funkcję¹⁰.

W art. 222 k.k. została określona odpowiedzialność za przestępstwo naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego. Naruszenie nietykalności może polegać na uderzaniu lub innym oddziaływaniu na ciało pokrzywdzonego, np. popychaniu, szarpaniu za włosy, oblaniu wodą itp. Naruszenie nietykalności nie musi powodować konsekwencji dla zdrowia pokrzywdzonego i naruszać funkcjonowania jego organizmu.

Odpowiedzialności podlega jedynie takie naruszenie nietykalności funkcjonariusza, które ma miejsce podczas pełnienia obowiązków służbowych. Z reguły chodzi o czyn popełniony w czasie i miejscu wykonywania przez funkcjonariusza obowiązków służbowych, jednak nie zawsze. Jeżeli sprawca np. uderzy funkcjonariusza w jego własnym mieszkaniu po godzinach pracy, ale z powodu pretensji o sposób i efekt załatwienia jego sprawy, wtedy też dochodzi do naruszenia nietykalności cielesnej w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Ochronie na podstawie tego artykułu podlega także osoba niebędąca funkcjonariuszem publicznym, która została przybrana do pomocy funkcjonariuszowi publicznemu. Przestępstwo to może być popełnione jedynie umyślnie tj. sprawca musi mieć świadomość, że atakowaną przez niego osobą jest funkcjonariusz publiczny lub przybrana mu osoba¹¹. W § 2 omawianego artykułu została przewidziana możliwość łagodniejszego potraktowania sprawcy, jeżeli zachowanie funkcjonariusza narusza obowiązujące normy prawne i przepisy albo przekracza zakres uprawnień i takim zachowaniem funkcjonariusz sprowokował sprawcę do działania skutkującego naruszeniem nietykalności cielesnej funkcjonariusza lub osoby mu przybranej.

Czynna napaść na funkcjonariusza publicznego jest to energiczne, intensywne, zaczepne wystąpienie sprawcy przeciw funkcjonariuszowi publicznemu z zastosowaniem przemocy. Do istoty

¹⁰ A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa 2009, s. 633.

¹¹ J. Wróbel, *op.cit.*, s. 14.

napaści należy zamiar wyrządzenia funkcjonariuszowi krzywdy fizycznej¹². Przedmiotem odpowiedzialności jest jedynie czynna napaść zbiorowa i czynna napaść przy użyciu niebezpiecznego przedmiotu. Zbiorowość polega na działaniu wspólnie i w porozumieniu, z co najmniej dwiema innymi osobami. Wspólnie i w porozumieniu oznacza, że sprawcy działają razem i istnieje między nimi uzgodnienie, co do czynności napaści. Przedmiotem odpowiedzialności jest również działanie jednego sprawcy, który używa w trakcie napaści broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu lub środka obezwładniającego. Napaść musi zostać dokonana podczas lub w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza obowiązków służbowych. Przepięstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego można popełnić tylko przez działanie umyślne.

Prawo karne chroni nie tylko nietykalność cielesną funkcjonariusza, ale także jego godność osobistą. *Kodeks karny* za znieważenie funkcjonariusza przewiduje sankcję w postaci: grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Znieważenie funkcjonariusza publicznego może mieć charakter słowny lub czynny (np. oplucie, popychanie, oblanie wodą). W tym drugim wypadku znieważenie będzie się zazębiać z naruszeniem nietykalności. Kryterium rozgraniczające stanowi cel działania sprawcy. Przy znieważeniu celem jest nim chęć poniżenia funkcjonariusza, przy naruszeniu nietykalności – dążenie do wyrządzenia mu krzywdy fizycznej. Znieważyc można jedynie poprzez działanie, nigdy przez zaniechanie. Znieważenia funkcjonariusza (art. 226 § 1 k.k.) można dopuścić się podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Podobnie jak w wypadku naruszenia nietykalności funkcjonariusza, jego niewłaściwe zachowanie może uzasadniać nadzwyczajne złagodzenie kary wymierzonej sprawcy zniewagi lub nawet odstąpienie od ukarania (art. 226 § 2 k.k.)¹³.

Przepięstwo czynnego oporu wobec czynności służbowej polega na używaniu przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia funkcjonariusza publicznego albo osoby do pomocy mu przybranej do zaniechania czynności służbowej albo – przeciwnie

¹² Ibidem..., s. 15.

¹³ A. Marek, op. cit., s. 635.

– do przedsięwzięcia takiej czynności (art. 224 § 2 k.k.). Bliższym przedmiotem ochrony jest tutaj prawidłowe i skuteczne wykonanie czynności prawnej, podjętej przez funkcjonariusza w ramach obowiązków służbowych realizującego określone zadania publiczne, przedmiotem dalszym – sam funkcjonariusz lub osoba do pomocy mu przybrana, wobec której sprawca stosuje przemoc lub groźbę bezprawną¹⁴.

Przemoc, która polega na agresji fizycznej, może być skierowana bezpośrednio na funkcjonariusza (np. zaatakowanie niebezpiecznym przedmiotem, wykręcanie rąk, obezwładnienie), przeciwko osobie bliskiej (np. przemoc wobec żony lub dziecka funkcjonariusza), albo wreszcie na rzecz, poprzez którą sprawca działa przeciwko czynności funkcjonariusza (np. barykadowanie drzwi, unieruchomienie pojazdu służbowego itp.). Jeżeli następstwem zastosowanej przemocy jest ciężki lub średni uszczerbek na zdrowiu, sprawca podlega surowszej karze (art. 224 § 3 k.k.)¹⁵.

Policjant, jako funkcjonariusz publiczny i jego czynności podlegają szczególnej ochronie. Jednak wraz przyznaniem uprawnień przepisy przewidziały także odpowiedzialność karną i dyscyplinarną funkcjonariusza za ich przekroczenie.

Przekroczenie uprawnień następuje, gdy funkcjonariusz publiczny podejmuje czynność służbową wykraczającą poza jego uprawnienia, jak i czynność wprawdzie mieszczącą się w zakresie jego uprawnień, ale do której podjęcia nie było podstawy faktycznej lub prawnej, albo wreszcie, gdy wykonanie czynności nastąpiło z pogwałceniem przepisanej trybu i stanowiło wyraźne nadużycie. Niedopełnienie obowiązków z kolei polega na zaniechaniu ich wykonania albo na wykonaniu nienależytym, sprzecznym z istotą lub charakterem danego obowiązku¹⁶.

Samo przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza nie wypełnia jeszcze znamion przestępstwa, choć może być podstawą odpowiedzialności służbowej lub dyscyplinarnej. Do znamion tych należy działanie na szkodę interesu społecznego lub prywatnego. Dokonanie przestępstwa

¹⁴ Ibidem..., s. 635.

¹⁵ Ibidem..., s. 636.

¹⁶ Ibidem..., s. 624.

w jego typie podstawowym nie wymaga jednak spowodowania efektywnej szkody, a jedynie spowodowanie realnego niebezpieczeństwa jej nastąpienia. Ustawa nie wprowadza ograniczeń, co do charakteru grożącej szkody. Przyjmuje się więc szeroką wykładnię obejmującą zarówno szkodę materialną, jak i niematerialną w tym krzywdę moralną, co wiąże się z różnym charakterem dóbr, którym może zagrażać omawiane przestępstwo¹⁷.

Bezpieczeństwo fizyczne

Bezpieczeństwo fizyczne interweniujących policjantów ma jednoznaczną wymowę. Przeprowadzić interwencję bezpiecznie, to znaczy tak, by policjant oraz inne osoby nie odniosły żadnych fizycznych obrażeń. W tym rozumieniu na bezpieczeństwo fizyczne mają wpływ czynniki, które można podzielić na czynniki obiektywne i czynniki subiektywne¹⁸.

Do grupy czynników obiektywnych, czyli niezależnych od wykonującego czynność policjanta zalicza się rodzaj zdarzenia, miejsce wykonania czynności, osoby objęte czynnościami, czas, w którym czynność jest wykonywana, sposób realizacji zadań wynikających z czynności, obowiązujące przepisy, a także zadania zlecone podczas czynności¹⁹. W służbie, umiejętność prawidłowej oceny zagrożeń wynikających z czynników obiektywnych jest niezbędna. Czynniki niezależne, na które policjant nie ma wpływu, może jedynie obserwować i umiejętnie analizując powstające zagrożenia wyciągać wnioski i stosować odpowiednie metody pracy, aby bezpiecznie doprowadzić do zakończenia interwencji.

Czynniki subiektywne są zależne od policjanta. Należą do nich wiedza ogólna i zawodowa policjanta oraz umiejętności ogólne policjanta, takie jak sprawność fizyczna, komunikatywność, umiejętność analizy i oceny sytuacji, oceny stanów emocjonalnych ludzi, odporność na stres, umiejętność postępowania w sytuacjach konfliktowych, opanowanie emocji, strachu, zde-

¹⁷ Ibidem..., s. 625.

¹⁸ K. Łagoda, R. Częścik, op. cit., s. 29-30.

¹⁹ J. Wróbel, op.cit., s. 18.

nerwowania, obawy, poczucia winy, wrogości, braku zaufania, oporu. Umiejętności zawodowe policjanta, które mają wpływ na bezpieczeństwo fizyczne to między innymi stosowanie odpowiedniej taktyki i techniki działania, wykorzystanie doświadczenia własnego i innych. Nie bez wpływu pozostają wyposażenie, uzbrojenie, siły i środki będące w dyspozycji interweniującego policjanta.

Niektóre umiejętności, szczególnie istotne dla potrzeb służby, policjant powinien ustawicznie nabywać i kształtować. Są to przede wszystkim: sposoby radzenia sobie ze stresem, umiejętność rozładowania napięcia w rozmowie, umiejętność prowadzenia rozmowy oraz aktywnego słuchania, zdolność elastycznej reakcji na zmieniającą się sytuację podczas interwencji, umiejętność współpracy z partnerem z patrolu. Umiejętności te oraz predyspozycje indywidualne policjanta w znacznym stopniu wpływają na ograniczenie lub eliminowanie zagrożeń, nierzadko pozwalając na uchronienie zarówno jego samego jak i partnera z patrolu przed czynną napaścią lub próbą dokonania innych przestępstw w stosunku do funkcjonariusza publicznego²⁰. Wiedza policjanta jest cały czas pogłębiana w procesie doskonalenia zawodowego. Aktualizowanie, rozszerzanie i pogłębianie wiedzy policjanta jest obowiązkiem szkół policyjnych, powołanych do tego zespołów szkolenia, a także indywidualnym obowiązkiem każdego funkcjonariusza w drodze samokształcenia.

Badania nad poczuciem bezpieczeństwa własnego policjantów

Oddziały Prewencji Policji są przeznaczone głównie do przywracania naruszonego porządku publicznego w trakcie imprez masowych, zgromadzeń lub zbiegowisk. Codzienna służba policjantów OPP skupia się na zadaniach służby patrolowej. W 2014 roku funkcjonariusze Oddziału Prewencji Policji w Białymstoku podjęli około 14 500 interwencji²¹.

²⁰ Ibidem, s. 19.

²¹ System Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji - źródło przeznaczone do użytku wewnętrznego Policji.

Przedstawione badania skoncentrowano na następujących problemach:

1. Jakie jest poczucie bezpieczeństwa własnego policjanta podczas interwencji?
2. Czy i jak zmienia się poczucie bezpieczeństwa policjanta wraz ze stażem służby?
3. Jakie czynniki decydują o ocenie poziomu bezpieczeństwa własnego policjanta?

Jako metodę badań wybrano ankietę. Oryginalny kwestionariusz na temat bezpieczeństwa własnego policjantów w trakcie interwencji składał się z czterech pytań merytorycznych oraz metryczki. Metryczka obejmowała cztery cechy respondenta: płeć, wiek, wykształcenie i staż służby. Wyniki analizy zebranego materiału zestawiono w tabelach. Badanie zostało przeprowadzone wśród policjantów Oddziału Prewencji Policji w Białymstoku. Kwestionariusz ankiety wypełniło trzydzieści osób, w tym dziesięć kobiet. Prezentowane procentowe wyniki badania odnoszą się do ilości osób w konkretnej grupie zgodnie z kryteriami np: ogół badanych, mężczyźni, kobiety, osoby z wykształceniem średnim itd.

Kwestionariusz ankiety
na temat bezpieczeństwa własnego policjantów
w trakcie interwencji

Proszę o wyrażenie własnej oceny przez wypełnienie poniższej ankiety w przedmiotowym temacie. Uzyskane opinie zostaną przeanalizowane, a wnioski wykorzystane w pracy dyplomowej. Proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź, odpowiedzi w katalogu uporządkować według kryteriów ważności lub udzielić odpowiedzi. Ankieta jest anonimowa. Dziękuję bardzo za udział w badaniu.

Metryczka respondenta

Płeć

- mężczyzna
- kobieta

Wiek

- 20-25 lat
- 26-30 lat

- 31-35 lat
- powyżej 35 lat
- Wykształcenie
- średnie
- wyższe – kierunek niezwiązany z pracą w policji
- wyższe – kierunek związany z pracą w policji
- Staż służby
- do 3 lat
- 3-10 lat
- powyżej 10 lat

Pytania

1. Jak Pani/Pan ocenia własne poczucie bezpieczeństwa podczas interwencji?

- Zawsze czuję się zagrożony
- Przeważnie czuję się zagrożony
- Czasami czuję się zagrożony
- Czuję się bezpiecznie w większości przypadków
- Zawsze czuję się bardzo bezpiecznie

2. Czy wraz z nabywaniem doświadczenia i poznawaniem specyfiki pracy z racji stażu służby Pani/Pana poczucie bezpieczeństwa wzrosło czy spadło? Proszę uzasadnić odpowiedź jednym zdaniem.

- Wzrosło
Dlaczego?.....
- Spadło
Dlaczego?.....

3. Jakie elementy Pani/Pana zdaniem najbardziej wpływają na bezpieczeństwo własne policjanta? Proszę przyporządkować cyfry od 1 do 5 do każdego z wymienionych elementów.

- – wyposażenie
- – stan prawny – obowiązujące przepisy
- – właściwy dobór składu patrolu
- – wykształcenie – elementy wyuczone
- – predyspozycje osobiste takie jak odporność na stres, sprawność fizyczna, zdolność szybkiego, logicznego myślenia.

4. Jakie Pani/Pana zdaniem elementy powinny się znaleźć w specyfice służby lub procesie szkolenia policyjnego, aby wykonywanie czynności w trakcie interwencji było najbardziej bezpieczne?

.....

Tabela 1. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 1: Jak Pani/Pan ocenia własne poczucie bezpieczeństwa podczas interwencji? Wskazania w korelacji z płcią

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania			
			M		K	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Zawsze czuję się zagrożony	1	1	5	—	—
2	Przeważnie czuję się zagrożony	—	—	—	—	—
3	Czasami czuję się zagrożony	11	4	20	7	70
4	Czuję się bezpiecznie w większości przypadków	17	14	70	3	30
5	Zawsze czuję się bardzo bezpiecznie	1	1	5	—	—
	Razem	30	20	100	10	100

Źródło: badania własne.

Najwięcej (Tabela 1) ankietowanych policjantów (17 osób, czyli 57% ogółu) uważa, że w większości przypadków podczas interwencji czują się bezpiecznie. 11 respondentów (37%) czasami czuje się zagrożona, a 1 (3%) czuje zawsze zagrożenie, też 3% zawsze czuje się bardzo bezpiecznie. W grupie mężczyzn 14 ankietowanych czuje się bezpiecznie w większości przypadków. Wśród kobiet tylko 3 wybrały taką opcję.

Tabela 2. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 1: Jak Pani/Pan ocenia własne poczucie bezpieczeństwa podczas interwencji? Wskazania w korelacji z wykształceniem

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania					
			Średnie		Wyższe nie związane		Wyższe związane	
			Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Zawsze czuję się zagrożony	1	—	—	1	8	—	—
2	Przeważnie czuję się zagrożony	—	—	—	—	—	—	—
3	Czasami czuję się zagrożony	11	2	20	6	46	3	43
4	Czuję się bezpiecznie w większości przypadków	17	7	70	6	46	4	57
5	Zawsze czuję się bardzo bezpiecznie	1	1	10	—	—	—	—
	Razem	30	10	100	13	100	7	100

Źródło: badania własne.

Trzon grupy 17 ankietowanych (Tabela 2), którzy wybrali opcję „czuję się bezpiecznie w większości przypadków” stanowili policjanci z wykształceniem średnim (7 osób). 6 osób na 13 ankietowanych z wykształceniem wyższym o profilu nauki nie związanym z pracą w Policji czuje się bezpiecznie w większości przypadków, co stanowi 46% ogółu tej grupy. Natomiast przy wykształceniu związanym z pracą w Policji opcję „czuję się bezpiecznie w większości przypadków” wybrały 4 osoby na 7, co z kolei daje 57% grupy. W grupie osób z wykształceniem wyższym nie związanym z pracą w Policji jedna osoba zawsze czuje się zagrożona. Grupa z wykształceniem średnim składała się wyłącznie z mężczyzn, z czego 7 policjantów cechował staż służby powyżej 10 lat.

Tabela 3. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 1: Jak Pa-
ni/Pan ocenia własne poczucie bezpieczeństwa podczas inter-
wencji? Wskazania w korelacji ze stażem służby

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania					
			Do 3 lat		3-10 lat		Powyżej 10 lat	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Zawsze czuje się zagrożony	1	1	10	—	—	—	—
2	Przeważnie czuje się zagrożony	—	—	—	—	—	—	—
3	Czasami czuje się zagrożony	11	5	50	5	50	1	10
4	Czuję się bezpiecznie w większości przypadków	17	3	30	5	50	9	90
5	Zawsze czuje się bardzo bezpiecznie	1	1	10	—	—	—	—
	Razem	30	10	100	10	100	10	100

Źródło: badania własne.

Najwyższe poczucie bezpieczeństwa (Tabela 3) jest w grupie policjantów, którzy pracują powyżej 10 lat, ponieważ 90% z nich wybrało odpowiedź, że czuje się bezpiecznie w większości przypadków, a 10% tylko czasami czuje się zagrożona. Pozostali respondenci także uznają się za osoby o dużym poczuciu bezpieczeństwa własnego. Wśród nich nawet jeden z policjantów ze stażem do 3 lat wskazał, że zawsze czuje się bardzo bezpiecznie. Ale wśród pracowników ze stażem służby do 3 lat również jeden czuje się zawsze zagrożony.

Tabela 4. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 2: Czy wraz z nabywaniem doświadczenia i poznaniem specyfiki pracy z racji stażu służby poczucie Pani/Pana bezpieczeństwa wzrosło czy spadło? Wskazania w korelacji z płcią

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania			
			M		K	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Spadło	4	3	15	1	10
2	Wzrosło	26	17	85	9	90
	Razem	30	20	100	10	100

Źródło: badania własne.

Zarówno ankietowani (Tabela 4) mężczyźni, jak i kobiety znacząco wskazują, że ich poczucie bezpieczeństwa wraz z rosnącym stażem służby wzrosło. Jedynie cztery osoby (trzech mężczyzn oraz jedna kobieta) uznały, że doświadczenie i poznanie specyfiki służby spowodowały spadek poczucia bezpieczeństwa.

Tabela 5. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 2: Czy wraz z nabywaniem doświadczenia i poznaniem specyfiki pracy z racji stażu służby poczucie Pani/Pana bezpieczeństwa wzrosło czy spadło? Wskazania w korelacji z wykształceniem

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania					
			Średnie		Wyższe nie związane		Wyższe związane	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Spadło	4	1	10	1	8	2	29
2	Wzrosło	26	9	90	12	92	5	71
	Razem	30	10	100	13	100	7	100

Źródło: badania własne.

Poczucie bezpieczeństwa (Tabela 5) zdecydowanie wzrosło w grupach ankietowanych z wykształceniem średnim i wyższym nie związanym z pracą w Policji układając się na poziomie 90%.

Tabela 6. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 2: Czy wraz z nabywaniem doświadczenia i poznaniem specyfiki pracy z racji stażu służby poczucie Pani/Pana bezpieczeństwa wzrosło czy spadło? Wskazania w korelacji ze stażem służby

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania					
			Do 3 lat		3-10 lat		Powyżej 10 lat	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Spadło	4	2	20	1	10	1	10
2	Wzrosło	26	8	80	9	90	9	90
	Razem	30	10	100	10	100	10	100

Źródło: badania własne.

We wszystkich grupach, uwzględniając jako kryterium staż służby, wskazania pokazują wzrost poczucia bezpieczeństwa (Tabela 6). Wskazania te były uzasadniane następująco:

- wraz ze stażem służby zdobywa się doświadczenie ogólne w pracy zawodowej,
- zdobywa się wiedzę i umiejętności w trakcie szkoleń lub samokształcenia,
- coraz większa liczba przeprowadzanych interwencji pozwala na lepszą ocenę sytuacji,
- coraz większa liczba przeprowadzanych interwencji pozwala w trudnych sytuacjach lepiej poznać swoje reakcje i możliwości.

Jednocześnie 13% badanych uznało, iż wraz ze zwiększającym się stażem służby spadło ich poczucie bezpieczeństwa w trakcie czynności związanych z interwencjami. Ankietowani wybierali tę opcję, ponieważ:

- z każdą kolejną interwencją są bardziej świadomi zagrożeń,
- a także mają coraz większą wiedzę na temat trudności wynikających z różnorodności czynności jaką jest interwencja.

Tabela 7. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 3: Jakie elementy Pani/Pana zdaniem najbardziej wpływają na bezpieczeństwo własne policjanta? Wskazania w korelacji z płcią

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania			
			M		K	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Wyposażenie	5	4	20	1	10
2	Stan prawny – obowiązujące przepisy	4	3	15	1	10
3	Właściwy dobór składu patrolu	7	4	20	3	30
4	Wyszkolenie – elementy wyuczone	6	4	20	2	20
5	Predyspozycje osobiste – odporność na stres, sprawność fizyczna, zdolność logicznego myślenia	8	5	25	3	30
	Razem	30	20	100	10	100

Źródło: badania własne.

Tabela 8. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 3: Jakie elementy Pani/Pana zdaniem najbardziej wpływają na bezpieczeństwo własne policjanta? Wskazania w korelacji z wykształceniem

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania					
			Średnie		Wyższe nie związane		Wyższe związane	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Wyposażenie	5	2	20	2	15	1	14
2	Stan prawny – obowiązujące przepisy	4	1	10	2	15	1	14
3	Właściwy dobór składu patrolu	7	2	2	3	25	1	14
4	Wyszkolenie – elementy wyuczone	6	2	20	2	15	2	29
5	Predyspozycje osobiste – odporność na stres, sprawność fizyczna, zdolność logicznego myślenia	8	3	30	4	30	2	29
	Razem	30	10	100	13	100	7	100

Źródło: badania własne.

Tabela 9. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 3: Jakie elementy Pani/Pana zdaniem najbardziej wpływają na bezpieczeństwo własne policjanta? Wskazania w korelacji ze stażem służby

Lp.	Treść odpowiedzi	Ogółem	Wskazania					
			Do 3 lat		3-10 lat		Powyżej 10 lat	
		Liczba	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
1	Wyposażenie	5	1	10	2	20	2	20
2	Stan prawny – obowiązujące przepisy	4	1	10	1	10	2	20
3	Właściwy dobór składu patrolu	7	3	30	2	20	2	20
4	Wyszkolenie – elementy wyuczone	6	2	20	2	20	2	20
5	Predyspozycje osobiste – odporność na stres, sprawność fizyczna, zdolność logicznego myślenia	8	3	30	3	30	2	20
	Razem	30	10	100	10	100	10	100

Źródło: badania własne.

Najczęściej (Tabela 7, 8, 9) wskazywano, iż predyspozycje osobiste, odporność na stres, sprawność fizyczna, zdolność szybkiego logicznego myślenia są elementami, które najbardziej wpływają na bezpieczeństwo funkcjonariuszy podczas interwencji. Właściwy dobór składu patrolu i wyszkolenie policjanci oceniają, jako ważniejszy element w trakcie służby, niż wyposażenie lub obowiązujące przepisy. Różnice w ocenie wybranych elemen-

tów nie są znaczące. Katalog elementów wpływających na bezpieczeństwo własne w układzie malejącym według badanych przedstawia się następująco:

1. predyspozycje osobiste,
2. właściwy dobór składu patrolu,
3. wykszolenie,
4. wyposażenie,
5. stan prawny.

W odpowiedziach na pytanie czwarte policjanci wymieniali elementy, które ich zdaniem powinny się znaleźć w procesie szkolenia policyjnego aby czynności dokonywane w trakcie interwencji były maksymalnie bezpieczne. Zdaniem ankietowanych należy zwrócić uwagę na:

- potrzebę zwiększenia liczby godzin zajęć z taktyki i techniki interwencji oraz użycia środków przymusu bezpośredniego,
- nieodzowność zwiększenia liczby godzin ćwiczeń symulacji przeprowadzania interwencji i jej dokumentowania w procesie szkolenia i doskonalenia zawodowego,
- konieczność wyposażenia patroli w odpowiednie pojazdy przystosowane do danego rodzaju służby oraz wszystkich funkcjonariuszy w paralizatory,
- celowość szkoleń skutkujących lepszym zgraniem w patrolu, co dalej pozwala na większe zaufanie między funkcjonariuszami, szybszą reakcję na zmieniającą się sytuację,
- użyteczność pogłębiania wiedzy z dziedzin specjalistycznych, wykorzystywanych przy podejmowaniu interwencji. Policjanci uznali, iż zgłębianie między innymi metodyki postępowania z osobami zaburzonymi psychicznie i chorymi psychicznie oraz analiza i wykładnia obowiązującego prawa są ważnymi elementami dla ich bezpieczeństwa w trakcie przeprowadzania interwencji.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że elementy te są doskonalone w Oddziale Prewencji Policji w Białymstoku.

Podsumowanie

Większość podejmowanych interwencji ma złożoną strukturę, a powstające problemy nawarstwiają się. Na przykład, często zdarza się, że osoba z zaburzeniami psychicznymi w stosunku do której jest podejmowana interwencja, ma też problem z nadużywaniem alkoholu i bywa agresywna. Nawet policjant ze sporym doświadczeniem zawodowym może mieć trudności z natychmiastową oceną sytuacji i zastosowaniem odpowiedniej taktyki. Ryzyko popełnienia błędu jest duże, a jego konsekwencje mogą mieć nieodwracalne skutki dla życia i zdrowia policjanta. Jednak stosunek liczby podejmowanych interwencji do zaistniałych wydarzeń nadzwyczajnych pokazuje, iż są to zdarzenia incydentalne.

Wyniki ankiety wskazują, iż kobiety czują się bardziej zagrożone niż mężczyźni. Poczucie zagrożenia zmniejsza się wraz ze stażem służby, ponieważ zdobywa się doświadczenie, rozwija umiejętności, co z kolei pozwala lepiej ocenić sytuację oraz poznać własne reakcje oraz możliwości. Nie można jednak pominąć ważnych uzasadnień spadku poczucia bezpieczeństwa ankietowanych policjantów, którzy zwracali uwagę, że w tym przypadku znaczenie ma większa świadomość dotycząca zarówno zagrożeń jak i trudności w ocenie sytuacji spowodowanej różnorodnością interwencji. Generalnie płeć i staż służby mają istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa własnego policjantów w trakcie interwencji.

W opinii funkcjonariuszy standardy bezpieczeństwa są zachowane. Odpowiedni dobór tematów w doskonaleniu zawodowym ma znaczenie dla wzrostu poczucia bezpieczeństwa wśród policjantów. Symulacje interwencji przeprowadzane w trakcie szkoleń utrwalają algorytmy postępowania, co bezpośrednio przekłada się na bezpieczeństwo w trakcie realnie wykonywanych czynności. Doświadczenie zawodowe pozwala na lepszą ocenę istniejących zagrożeń i właściwe reakcje. Wielokrotność podejmowania czynności interwencji nie powoduje jednak popadania w rutynę i lekceważącego podejścia do zagadnienia. Ankietowani policjanci są ciągle wyczuleni na dynamiczny przebieg in-

terwencji i na zmieniające się zagrożenia, co daje efekt w postaci właściwie zapewnionego bezpieczeństwa własnego funkcjonariuszy.

Z analizy wynika, że do problemu bezpieczeństwa i oceny elementów ważnych dla bezpieczeństwa funkcjonariuszy w trakcie czynności policjanci podchodzą w sposób bardzo osobisty. Pomimo niewielkich różnic w odpowiedziach, jako najważniejszy element, który wpływa na bezpieczeństwo, respondenci wskazywali predyspozycje osobiste takie jak odporność na stres, sprawność fizyczna, zdolność szybkiego myślenia. Właściwe wykorzystanie tych umiejętności a dodatkowo i kompetencji społecznych powoduje, że bezpieczeństwo własne policjanta w trakcie wykonywanych czynności jest zachowane na bardzo wysokim poziomie.

Bibliografia

1. Dane Systemu Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji.
2. Łagoda K., Częścik R., *Vademecum interwencji policyjnych*, Szczytno 2010.
3. Marek A., *Prawo karne*, Warszawa 2009.
4. Pawłowski A., Pośpiech J., *Podstawy interwencji policyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zasad podejmowania czynności wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz nosicieli wirusa HIV*, Legionowo 2013.
5. Wróbel J., *Bezpieczeństwo policjantów podczas wykonywania czynności legitymowania*, Katowice 2008.